

*batjn*, àr. cl. *batn* 'ventre'. És l'equivalent material del castellà *BADÉN*, evolucionat en sentit topogràfic, *DECH.*, i mot de la mateixa família que els nostres *BADANA* i d'altres, que ocasionalment apareixen també aplicats a ventresca i coses semblants (I, 724b<sup>5</sup> 16ss., 535b9, 53).

*Vado*, del ll. *VADUM* 'pas a través d'un riu o lloc de mal passar'; a l'article *GUAL* (mot resultant d'una pronúncia *WAD* deguda a una influència germànica, vegeu), ja he indicat (IV, 693a53) que en la toponímia resten formes sense el canvi de *v-* en *w-*, sobretot en forma dim. (com *Lo Baell*, afl. dr. de la Ribera Salada, a Ogerri, *Baells* llogaret de la vall de Ribes etc.), i que en algunes zones del P. Val., amb pron. *báo*, i diminutiu *baét*, estan en ús formes que tenen aire de ser manllevades del cast. dels xurros, sense que es pugui excloure pertot alguna relíquia mossàrab; poc i incert reforç aportaria a aquesta alternativa la presència de *vado* en JRoig en el sentit figurat d'expedient, mitjà per sortir del pas: «Cercant-li *vado* / que l'amanàs, / abonança, / de l'arispea / --- / yo la menege / e lagotege / ---» (*Spill*, 2880). Però n'hi portem més un parell de casos del *Canç. Sat. Val.*, veg. *AlcM*.

Encara més la carta val. de 1412, en què els jurats de València parlen d'un atac que sofrí Alzira per part d'una host de bandolers que passaren «lo riu al *vado*» (Rubio Vela, *Epist. Val. Med.*, 227); és versemblant, doncs, que fins als anys de 1400 hi vagi haver certa supervivència val. d'una forma mossàrab i morisca, a causa de la importància d'aquest *gual* del Xúquer i d'algun altre del Túria etc. Però aquests fets, merament toponímics i antiquats, no poden portar cap reforç a l'ús modern dels castellanismes *vado* i *vadejar*; els arguments contraris serien tan ineptes com els de qui, valent-se de l'antic *vadenc* (supra), pretenugués fer-ne un concurrent de *ventresca*, *sorra* o *badana* en la llengua moderna (valenciana o d'onsevolga).

+*Vadui* o més aviat *badui*: a l'alta Garrotxa anomenen *badúis* les baies o fruitets que fa l'arç blanc o albespí (Oix, 1984, 1985). No és ben clar d'on ve; car no crec que es relacioni amb *vediguer* o *vederra* que veurem a l'article *VIT f.*, o amb oc. ant. *vezog*, aran. *bedólh*, fr. *vouge* «serpe à long manche» 'dall' (justament emprat per tallar arços), del cèlt. *vīdūbion* (cf. el meu *Di. Ar. Gc.* en premsa, article *bedólh*). Car amb allò, no s'explicaria la *a* puix que el ll. *virtis* té i llarga, sense variant; i, amb això, en català s'hauria hagut de perdre la *-d*; altrament convenen poc en l'aspecte semàntic. Crec que es tracta d'un compost de *badar* amb *ulls* (pron. allí *úijs*) 'obre els ulls' (si no vols punxar-te), denominació paral·lela a *abr(i)ülls*, cast. *abrojo*, que designa si fa no fa la mateixa planta espínosa (cf. *Di. Ar. Gc.*, s. v. *adrólhs*).

*Vaer*, V. *veure* *Vaf*, mala grafia per *BAF*; un *vajejar* no ha existit mai (forjat segons el cast. per un plumífer de Salvat) *Vaga*, V. *vagar* *Vagabund*, *vagabundatge*, *vagabundejar*, *vagabunderia*, V. *vague*

*Vagació*, *vagaire*, V. *vagar* *Vagament*, *vagamund*, *-da*, V. *vague* *Vagància*, V. *vagar* *Vaganer*, V. *vague* *Vagant*, V. *vagar* i *vague*

VAGAR, 'tenir temps', 'estar desocupat, ocios', del ll. *VACARE* 'ser buit', 'estar lliure', 'estar vagatiu, ocios'. □ 1.<sup>a</sup> doc.: fi S. XIII, Llull etc.

«Lo cardenal --- dix que, en breu de temps, crehia que aguessen papa, com fos descuvinent cosa que'l papat *vagàs* longament», Llull (*Blanq.*, *NCL.* II, 130.1), «som vengut per estar a Espolet, luny de Perosa una bona jornada --- que mentre l'Esgleya de Roma *vaga*, e res no podíem fer, qu' esquivem la gran enfermetat e les morts, qui són en Perosa ---», doc. cancelleresc de 1304 (Finke, *Acta Ar.* III, 128); «ladoncs *vagà* lo papat», BMetge (*Somni* II, 74.8). És freqüent des d'antic en el sentit d'estar vacant un càrrec o dignitat: «*vagar* per mort, lo ofici», Busa-N., i encara es deia així (més que no pas *estar* o *ser vacant* o bé *vacar*) fins en els segles baixos: «Los Srs. consellés reberen carta del nou elet bisbe de --- Bna., don Luis Sans --- ab la qual donava avis con S. M. li tenia feta mercè del bisbat --- que venia a *vagar* per promoció de --- D. Joan de Moncada al archebisbat de Tarragona», *Diet. Mun.*, 19-vi-1612. O bé propietats i d'altres coses: «los béns de Guillem Aneta *vaguen*: e deuen fer perna e jútols ---», 1518, *Spill* de Castellbò, 113r; ross., a. 1323 (RLR xxxii, 426, context a *PEU*, en *peus*).

També antic en l'acc. 'estar en vaga', 'no treballar' [Llull]; «--- les galees del rei de França --- van e vénen ab vianda --- de Sent Feliu a Roses, que als no fan mas carregar ab viandes --- que no *vaguen* de venir les naus e-ls lenys per alguna raon», Muntaner (§ 129, *Casac.* IV, 33.18); «com la obra de la cambra --- *vach* per fretura de rajola --- que no *vach* el treball --- per fretura de material» Bna. 1370 (*DAG.*).

I arriba a la noció de 'reposar, habitat reposadament', p. ex. (d'un cim de la poesia mundial): «On és lo loc on ma pensa repose? / On serà, on, que mon voler contente? / --- / Lo que, d'abans, de tot vent me guardava / és, envers mi, cruel plaça deserta; / *vagabunt* vaig: la casa qui m'és certa / treball és gran, en part on yo *vagava*», Ausiàs (LXXVI, 1b, molt mal puntuat i mal entès en les eds. Pagès i *NCL.*); de nou *vac* 'estic inactiu' en Ausiàs xcvi, v. 27.

De 'estar inactiu físicament, no treballar amb les mans' es passà a la idea 'dedicar algú els seus lleures a alguna obra intel·lectual', que té algun regust llatinitzant: «per so que pogués *vagar* en estudiar en la santa litzó», «per so que *vagàs* en Déu pus franquament», *VidesR*, 185-v1, v2 (trad. «ut libere *vacare* posset continue meditationi et assidue lectioni», «ut Deo *vacaret* liberius», 557.20, 559.13). «No 'm par que alguna part haja restada --- per la qual noveliant puscam *vagar*, que ja totes ---», *Decam.* x, § 4, 564.7 (trad. «novellando *vagar* possiamo», ed. 1961, 610.2f.), o en sentit menys peculiar: «és necessari de *vagar* un poc», *ibid.* VIII, § 10, 504.20.

Modernament segueix ben usual: «encara que vagi